

**ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, СОЦІОЛОГІЇ ТА РЕЛІГІЄЗНАВСТВА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК.05 «СВІТОВА ФІЛОСОФІЯ ЯК ШКОЛА ДУМКИ»

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий) PhD
Галузь знань – 03 Гуманітарні науки
Спеціальність – 033 Філософія
Освітньо-наукова програма – Філософія
Код дисципліни в освітньо-науковій програмі – ОК.5
Мова навчання: українська

Івано-Франківськ – 2022 рік

Робоча програма «Світова філософія як школа думки» для аспірантів спеціальності 033 «Філософія», освітньо-наукової програми «Філософія». 2022. 22 с.

Розробник:

доктор філософських наук, доцент, завідувач кафедри філософії, соціології та релігієзнавства Дойчик Максим Вікторович

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри філософії, соціології та релігієзнавства

Протокол від «26» серпня, 2022 р. № 1

Завідувач кафедри філософії,
соціології та релігієзнавства

М.В. Дойчик

Схвалено методичною комісією філософського факультету

Протокол від «5» вересня 2022 р. № 1

© Дойчик М.В., 2022
© Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника, 2022

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань: (шифр і назва) 03 Гуманітарні науки	Нормативна	
	Спеціальність: 033 Філософія		
Модулів –	Спеціальність (професійне спрямування):	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1	1
Індивідуальне науково-дослідне завдання (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 180		1,2	1,2
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента –	Освітньо науковий рівень: доктор філософії	Лекції	
		40 год.	
		Практичні, семінарські	
		20 год.	
		Лабораторні	
		__ год.	
		Самостійна робота	
120 год.			
Індивідуальні завдання:			
__ год.			
Вид контролю: залік, екзамен			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: 60 (33%) аудиторних, 120 (67%) самостійна робота.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Світова філософія як школа думки» є складовою програми підготовки аспірантів спеціальності 033 Філософія. Мудрість філософського мислення передбачає не просто накопичення маси фактів, а й розуміння світу як цілісного, єдиного у своїй основі. Цінність мудрості полягає також в правильному керівництві поведінкою і способом життя людини, у гармонізації знань з життєвим досвідом людини, його устремліннями. Фахівці-філософи, роздумуючи над проблемами своєї галузі знання, повинні прагнути такого рівня ставлення до буття, який співвідноситься із поняттям «мудрість». Саме тому осмислення ключових етапів історико-філософського знання через діяльність конкретних філософів дозволить аспірантам як майбутнім науковцям засвоїти їхній досвід у пошуку відповідей на ключові філософські питання і краще підготувати себе до продуктивної творчої роботи і гідного життя. Важливою є орієнтація на формування у здобувачів наукового ступеня «доктора філософії» культури наукового мислення, високої академічної культури, усвідомлення важливості застосування філософської методології у власному науковому дослідженні. Вагоме місце при вивченні курсу займає формування евристичних навичок; орієнтація на інтеріоризацію філософсько-світоглядних принципів, важливих для успішного виконання власного наукового дослідження.

Мета навчальної дисципліни полягає в тому, щоб розвинути в молодих науковців цілісне та глибинне уявлення про історико-філософське знання як незамінну школу мудрості, що поставала через теоретичні відкриття конкретних мислителів, які, прагнучи досягнути ідеалу істини, наважувалися по новому підійти до розв'язання ключових філософських проблем.

Окреслена мета досягається шляхом розв'язання низки **завдань**: розкрити зміст світової філософії як школи мудрості, що зводиться до великих знань про світ, людину і суспільство; проаналізувати здобутки визначних філософів у пошуку єдності істини і блага, вищого стану розумової і моральної досконалості; реконструювати поступальність філософських пошуків мислителів вищого, цілісного, духовно-практичного знання, яке досягається через духовно-життєвий пошук істини суб'єктом знання; продемонструвати близькість філософського знання до життєвого досвіду і справи розв'язання ключових наукових і суспільних проблем; допомогти успішному виконанню аспірантом дисертаційної роботи за обраною темою дослідження.

Предметом навчальної дисципліни є теоретичні надбання світової філософії.

Вимоги до знань та вмінь.

Аспірант повинен *знати*:

- яким чином співвідносяться поняття філософія та мудрість;
- основні етапи становлення філософсько-світоглядних знань;
- зміст основних теоретичних відкриттів, в яких було реалізовано принцип мудрості як важливої ознаки філософії, котра осмислює дійсність на основі найбільш загальних зв'язків, відношень, причин, тенденцій розвитку та практично застосовує здобуті знання.

вміти:

- на основі опрацювання філософських першоджерел та критичної літератури давати характеристику філософським ідеям, концепціям, теоріям з позиції закладеної в них мудрості;
- здійснювати порівняльну характеристику ідей мислителів;
- застосовувати набуті знання під час проведення наукової роботи та повсякденній життєдіяльності;
- вести теоретичний дискурс щодо актуальних питань філософії на належному науковому рівні.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Антична філософія як світогляд і мистецтво життя.

Поняття філософії та ідея мудрості. Мудрість філософського мислення та її вираз у історико-філософському вимірі. Мудрість як «знання вічних істин, застосованих до життя». Значущість мудрості в культурі. Мудрість і традиція.

Антична філософія, її джерела і методологічні особливості. Тлумачення проблеми буття в старогрецькій філософії. Космоцентризм як методологія осмислення філософських проблем. Специфіка стихійного матеріалізму ранніх античних філософів і його вирази. Атомістичні вчення Демокрита та епікурейців. Матеріалізм Тіта Лукреція Кара. Ідеалізм піфагорійської та егейської філософських шкіл. Релятивістські концепції людини і світу у творчості Геракліта і софістів. Проблема людини в античній філософії (Протагор, Горгій, Сократ) та методологічне значення антропологічного повороту в античній філософії. Вчення Сократа про душу і способи її пізнання. Ідея мудрого життя і її втілення. «Теорія ідей» Платона і її методологічний зв'язок із теорією пізнання, його етичними та суспільно-політичними поглядами. Вчення Платона про душу у контексті теорії пізнання. Проблема першооснови буття та його основні причини у «Метафізиці» Аристотеля. Методологічний взаємозв'язок онтології, гносеології, логіки, етики та соціальної філософії в творчості Аристотеля. Матеріалістична концепція Аристотеля. Феномен елліністичної філософії та її розмаїття. Методологічні особливості елліністичного періоду античної філософії (епікуреїзм, стоїцизм, скептицизм). Принципи природності та індивідуалізму. Епікуреїзм як етика насолоди. Вчення про свободу. Життя і творчість Епікура. Філософія стародавнього Риму. Тіт Лукрецій Кар. Стоїцизм як мужність жити. Співвідношення необхідності і свободи у житті людини. Сенека про пори життя людини та їх плоди. Скептицизм як позиція мудрого сумніву у пізнанні та способі життя особи. Неоплатонізм та його особливості. Неоплатонізм про важливість сходження людини до Єдиного. Методологічний вплив античної філософії на становлення середньовічної філософії та її проблематики.

Тема 2. Засади християнської мудрості у філософії середньовічних мислителів.

Християнство як світоглядне підґрунтя філософських систем. Діалог пізньої античності і духу християнства. Особливості розвитку філософії Середньовіччя. Теоцентризм. Апологетика, патристика, схоластика та їх методологічні відмінності. Апологетика і патристика: способи пояснення проблеми буття і належного способу буття людини. Апологетика: два способи відношення до язичницької мудрості. Від політеїзму до монотеїзму. Каппадокійці. Афанасій Олександрійський. Василь Великий. Григорій Богослов. Іоанн Золотовустий. Онтологія, гносеологія, антропологія, етика та філософія історії в філософії середньовіччя. Евристичний потенціал філософії Аврелія Августина. «Сповідь» як розповідь про особисте навернення. «Про град Божий» як розповідь про всесвітнє навернення. Трактат про свободу волі. Проблема теодицеї. Августин: буття та час. Августин Блаженний про самопізнання як умову пізнання Бога. Лінійна концепція історичного процесу. Есхатологізм у філософії Августина. Античний спадок у творчості Боєція. Проблема співвідношення віри і знання, цінностей земного життя і християнських ідеалів. Схоластика. Тривіум, квадріум. Арабська та єврейська філософія Середніх віків та їх вплив на європейську схоластику. Іоанн Еріугена. Петро Даміані. П'єр Абеляр та його концептуалізм. Висока схоластика. Роджер Бекон. Прояви матеріалістичної позиції у філософії Середньовіччя. Полеміка реалізму і номіналізму в середньовічній філософії. Філософсько-теологічна система Томи Аквінського та її методологічне значення для розвитку філософії. Раціональні докази існування Бога. Тома Аквінський: методологія і життя «ангельського доктора». Вчення про світ і людську душу. Обґрунтування буття Бога. Вчення про гармонію віри і розуму, релігії і науки. Томізм та його ідейне значення. Пізня схоластика. Дунс Скот. Номіналізм Оккама. «Лезо Оккама». Середньовічні містики та їх філософська спадщина. Християнський ідеалізм та його внесок в розвиток світової філософії. Внесок середньовічної філософії в розвиток історико-філософського знання.

Тема 3. Ренесансна філософія як шлях свободи творчості і життя.

Реформація та її філософсько-світоглядні наслідки

Доба Відродження: нові умови розвитку філософії. Термін та його батько, Джорджо Вазарі. Можливі абстраговані моделі історичного процесу: цикл, зростаюча або долаюча донизу крива, синусоїда, спіраль. Місце Відродження у цих моделях в залежності від кута зору дослідника. «Темне Середньовіччя» та «просвітлений Ренесанс» або «духовне Середньовіччя» та «бездуховний Ренесанс»? Відродження як реінкарнація «добре забутого минулого» античних часів, як результат самостійної культурної еволюції Європи та як перехід від ідеаційно-ідеалістської до ідеалістично-сенсуалістичної схеми ціннісних орієнтацій. Парадокси ренесансної ідеї наслідування античності: проблема оригінальності, творчої індивідуальності. Відродження як доба воскресіння античності і першохристиянства. Специфіка тлумачення завдань філософії та науки. *Studia humanitatis*. Проблема гідності людини. Основний зміст епохи та його відбиття у філософському антропоцентризмі. Антропоцентризм і пантеїзм як основні засади ренесансного світогляду. Геліоцентризм, пантеїзм, органіцизм. Ренесансний індивідуалізм. Ідея рівності. Відношення до праці.

Джерела гуманістичного історизму. Поцейбічність гуманістичного ідеалу. Людина і фортуна. Погляд на людину як "суспільну істоту". "Суспільне благо": основні інтерпретації. Втілення добродетності в певних діях: справедливе управління, чесний труд, збагачення себе і держави (Бруні, Пальмієрі, Манетті, Альберті). "Суперечка про жадібність": протиставлення жадібності як пороку і заможності як основи для добродетельних дій (Браччоліні). Реабілітація людської природи у "новій антропології" (Бруні, Манетті, Альберті): гармонійне поєднання духовного і тілесного. Богоподібність людини: людина як творець світу культури. Автобіографічність "Досвідів" Монтеня. "Філософія Христа" Еразма: відродження ідеалів первинного християнства. Лютеранська ідеологія реформаційного руху. Шляхи мудрого життя людини: митець (Л. да Вінчі), вчений (Дж.Бруно), священнослужитель (М.Лютер). Проблема свободи і способи її досягнення. Полеміка М. Лютера та Е. Роттердамського про благодать, гріхопадіння і свободу волі людини. Ж. Кальвін як засновник релігії праці, терпіння і відповідальності. Тридентський Собор і кінець доби Відродження. Політична та соціальна думка. «Володар» Ніколо Макіавеллі.

Змістовий модуль 2.

Тема 4. Проблема методу пізнання світу у філософії Нового часу: раціоналізм та емпіризм як альтернативи пізнання світу.

Сутність раціоналізму і його основні засади. Витоки раціоналізму у європейській філософії: Сократ, Платон Аристотель, скептицизм. Схоластика і раціоналізм. Раціоналізм філософії Нового часу. Раціоналістична методологія Р. Декарта та її основні правила. «Універсальний сумнів» як засадничий принцип методологічного скептицизму. Інтелектуальні інтуїції та концепція «вроджених ідей». Дедуктивний метод. Розвиток раціоналістичної методології у творчості Б. Спінози, Г. Ляйбніца і Б. Паскаля. Сутність емпіризму і його основні засади. Індукція та експеримент. Протистояння емпіризму з раціоналізмом та містицизмом. Зв'язок емпіричної позиції з життєвою практикою, мораллю і наукою. Філософія Ф.Бекона як взірць емпіричної методології. Еволюція емпіризму у XVII–XVIII ст. Емпіризм ідеалістичний (Д.Г'юм, Дж.Берклі, Е.Мах, Р.Авенаріус, сучасний логічний емпіризм тощо) та емпіризм матеріалістичний (Ф.Бекон, Т.Гобс, Дж.Лок, Е.Кондільяк та ін.). Принципи і завдання європейської філософії Нового часу. Гносеологічний оптимізм і ствердження основ європейського раціоналізму. Універсалізм та раціоналізм філософських систем Просвітництва. Концепція філософії природи і природної людини. Філософські засади теорії лібералізму. Еволюція уявлення про Бога в історії філософії: теїзм, пантеїзм, деїзм, атеїзм. Домінування матеріалізму у XVIII столітті. Механістичне тлумачення світу і людини. Матеріалістична етика французьких матеріалістів.

Особливості творчого шляху Б.Спінози і його ідеали вченого та людини. Етичні погляди Б.Спінози. Вчення про душу та афекти. Людина як ланка ланцюга світової детермінації. Людина у полоні пристрастей. Поняття свободи.

Екзистенційна філософія Б.Паскаля і його філософія життя. Поєднання наукової діяльності з релігійністю, картезіанського раціоналізму з ірраціоналізмом та містикою. Вчення про можливості та межі розуму.

Специфіка підходу до проблеми людини. Людина перед обличчям істини і безмежності, її велич і нищість.

Різновиди модерних теорій про суспільний договір і природні права людини і їх значущість. Раціоналістична мудрість філософів Просвітництва.

Тема 5. Гносеологія та методологія Німецької класичної філософії: специфіка класичного способу мислення.

І.Кант про сутність людини, межі її розуму і свободи. Суб'єктивний ідеалізм філософських систем І.Канта і Й.Фіхте. Тлумачення Й.Фіхте філософії як науковчення та інструменту для життя. Ототожнення мислення і діяльності. Апологія свободи. Робота над пробудженням німецької нації. Евристика життя і філософії І.Канта і Г.Гегеля Об'єктивний ідеалізм Г.Гегеля. Вираження об'єктивно-ідеалістичної позиції у філософії романтизму. Праксеологія життя І.Канта і Г.Гегеля. Ствердження людини як активного суб'єкта пізнання і соціальної акції у творчості І.Канта та Г.Гегеля. Методологічні принципи побудови масштабних філософських систем. Г.Гегель про покликання людини у світі Абсолютного духу. Універсалізація принципу розвитку. Мудрість у доланні шляху. Пошуки мудрості у творчості Л.Фойєрбаха. Заміщення антропологією теології. Вчення про людську сутність, смерть і безсмертя людини. Універсалізація принципу людинолюбства. Розв'язання проблеми смислу історії і покликання людини у діалектичному матеріалізмі К.Маркса.

Тема 6. Проблеми буття, пізнання і методології сучасної світової філософії: плюралізм філософських підходів та специфіка некласичного способу мислення.

Суб'єктивізм сучасних філософських позицій: «філософія життя», екзистенціалізм, прагматизм, постмодернізм тощо. Волюнтаризм як повстання проти раціо. Світ як матеріалізація й об'єктивізація волі до життя. Філософія А.Шопенгауера: воля, страждання, уявлення. Афоризми життєвої мудрості. Егоїзм як фундаментальна властивість людини. Ф.Ніцше про сенс людського Життя як волюнтаристичний порив: А.Шопенгауер та Ф.Ніцше буття у зростанні і прагненні влади. Ідеал Надлюдини та шляхи наближення до нього. Раціоналізм у філософських теоріях ХІХ століття. Інтуїтивізм. Розгортання емпіричної позиції у філософії позитивізму. Емпіризм у сучасній філософії та науці. Здобутки і невдачі матеріалізму у ХХ столітті. Суперечливість статусу людини. Вчення про відчуженість людини. Любов як шлях подолання відчуження особи. Парадокси та прояви любові. Софійне філософування європейських екзистенціалістів: М.Гайдеггер, Ж.П.Сартр, А.Камю, Г.Марсель. Феномен екзистенціалізму та екзистенційного способу філософування. Софійність тези «екзистенціалізм – це гуманізм». Людина як унікальна, неповторна істота. Ідея тотожності сутності й існування особи. Життя як досвід само-переживання і світо-переживання людини. Пан-онтологічний екзистенціалізм М.Гайдеггера. Вчення про людину як запитуюче буття. Буття в повсякденному перебуванні людини. Ж.П.Сартр про сутність людського буття в співіснуванні Я та Іншого. Пошуки А.Камю цінності і сенсу життя людини. Вчення про самогубство філософське і життєве.

Вчення про «трагічну мудрість» Г.Марселя. Подолання трагізму людського існування поєднанням мудрості як знання і просвітленості як одкровення. М.Бердяєв про пошуки трансцендентного як умову істинного життя. Творчість як сенс життя людини. Втілення ідеї Боголюдини в творчій еволюції людської особистості. Вимога виходу за межі буденності. Свобода як Абсолют. Мудрість любові у творчості Е.Фромм. Мудрість людини у здобутті влади над собою і ствердженні у зовнішньому світі. Е.Фромм про творення людини у соціальному процесі. Прагматизм і постмодернізм як філософія гри і вільного творення життя. Специфіка і завдання прагматизму. Прагматична концепція істини і її вплив на розуміння мудрості «прагматичного» життя. Ч.Пірс про зв'язок людини і філософії. Постмодернізм як епоха у розвитку свідомості, рефлексивний характер постмодернізму як феномену культури (З.Бауман). Особливості постмодерністської дослідницької парадигми. Переваги і недоліки постмодерністської позиції.

Тема 7. Методологічні особливості філософської думки України: антропоцентризм та кордоцентризм.

Спорідненість грецької та української філософії. Філософські ідеї культури Київської Русі. Володимир Мономах про християнську мудрість в управлінні держави. Образ християнського правителя. Активістська філософська позиція українських гуманістів: Г.Саноцький, С.Оріховський, І.Копинський. Просвітництво як життєвий шлях людини: феномени Сократа і Г.Сковороди в історії філософії. Філософія як пошук щастя людиною у творчості Г.Сковороди. Людина як мікрокосмос і її місце у світовому бутті. Ідея просвіченого буття людини та її реалізація у житті Сократа і Г.Сковороди. Концепція щастя Г.Сковороди: природність, кордоцентризм, вчення про споріднену працю і нерівну рівність. Спільність життєвої позиції Й.Фіхте та І.Франка, їх місце у світовій філософії та історії своїх народів. Й.Фіхте та І.Франко як «титани, що б'ються за людство». Універсалізм філософії І.Франка. Проблема емансипації особи. Роздуми над історичним прогресом людства та шляхами творення української нації. Трудова етика І. Франка. Конкордизм В. Винниченка. Київська школа філософії.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва теми	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьо го	у тому числі					ус ьо го	у тому числі				
		л	п	ла б	ін д	с.р .		л	п	ла б	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Філософія як теорія і мудрість школи												
Тема 1. Антична філософія як світогляд і мистецтво життя.	32	8	4			20						
Тема 2. Засади християнської мудрості у філософії середньовічних мислителів.	32	8	4			20						
Тема 3. Ренесансна філософія як шлях свободи творчості і життя. Реформація та її філософсько-світоглядні наслідки.	26	4	2			20						
Разом за змістовим модулем 1	90	20	10			60						
Змістовий модуль 2. Філософія як досвід мудрого життя												
Тема 4. Проблема методу пізнання світу у філософії Нового часу: раціоналізм та емпіризм як альтернативи пізнання світу.	22	4	2			16						
Тема 5. Гносеологія та методологія Німецької класичної філософії: специфіка класичного способу мислення.	22	4	2			16						
Тема 6. Проблеми буття, пізнання і методології сучасної світової філософії: плюралізм філософських підходів та специфіка некласичного способу мислення.	22	4	2			16						
Тема 7. Методологічні особливості філософської думки України: антропоцентризм та кордоцентризм.	28	8	4			16						
Разом за змістовим модулем 2	90	20	10			60						

Всього по курсу	180	40	20			12						
						0						

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Антична філософія як світогляд і мистецтво життя.	4
2	Тема 2. Засади християнської мудрості у філософії середньовічних мислителів.	4
3	Тема 3. Ренесансна філософія як шлях свободи творчості і життя. Реформація та її філософсько-світоглядні наслідки.	2
4	Тема 4. Проблема методу пізнання світу у філософії Нового часу: раціоналізм та емпіризм як альтернативи пізнання світу.	2
5	Тема 5. Гносеологія та методологія Німецької класичної філософії: специфіка класичного способу мислення.	2
6	Тема 6. Проблеми буття, пізнання і методології сучасної світової філософії: плюралізм філософських підходів та специфіка некласичного способу мислення.	2
7	Тема 7. Методологічні особливості філософської думки України: антропоцентризм та кордоцентризм.	4

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	не передбачено	

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	не передбачено	

8. Самостійна робота

Самостійна робота студентів при вивченні дисципліни «Світова філософія як школа думки» складається з різних видів:

- 1) підготовка до аудиторних занять (лекцій, семінарських занять);
- 2) самостійне поглиблене опрацювання тем навчальної дисципліни згідно з навчально-тематичним планом та проходження тестування за результатами опрацювання;
- 3) виконання індивідуального завдання.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Антична філософія як світогляд і мистецтво життя.	20
2	Тема 2. Засади християнської мудрості у філософії середньовічних мислителів.	20
3	Тема 3. Ренесансна філософія як шлях свободи творчості і життя.	20

	Реформація та її філософсько-світоглядні наслідки.	
4	Тема 4. Проблема методу пізнання світу у філософії Нового часу: раціоналізм та емпіризм як альтернативи пізнання світу.	14
5	Тема 5. Гносеологія та методологія Німецької класичної філософії: специфіка класичного способу мислення.	14
6	Тема 6. Проблеми буття, пізнання і методології сучасної світової філософії: плюралізм філософських підходів та специфіка некласичного способу мислення.	16
7	Тема 7. Методологічні особливості філософської думки України: антропоцентризм та кордоцентризм.	16

9. Індивідуальні завдання

Окремою формою індивідуальної науково-дослідної роботи аспіранта з курсу «Світова філософія як школа думки» є презентація дисертаційної роботи, методологічне обґрунтування вибору теми дисертації з обраної спеціальності, визначення актуальності, новизни, стану розробки вказаної проблеми, опис основних принципів і методів дослідження, обговорення такого проєкту на семінарському занятті. У проєкті має бути відображено авторське визначення об'єкта, предмета, мети і основних завдань дослідження, розкрито його методологічні принципи, а також те, що дає досліднику застосування тих чи інших методів при розв'язанні основних завдань дослідження. У проєкті також слід вказати філософські категорії, які використовуватимуться при розробці досліджуваної проблеми. Якщо автор дисертації розробляє новий метод дослідження, потрібно дати його філософське обґрунтування і розкрити методологічну значущість для філософської науки. У проєкті наприкінці потрібно вказати список використаних праць, в змісті яких йдеться про методи дослідження обраної теми. Виконане індивідуальне завдання оцінюється максимум у 5 балів.

10. Методи навчання

Використовується широкий набір методів, залежно від теми, рівня готовності аспірантів, їх індивідуальних особливостей та інших факторів. Зокрема, задіюються проблемні лекції, семінари-дискусії, диспути, бесіда, проблемні запитання, презентації, методи творчого пошуку, методи стимулювання і мотивації, методи дистанційного навчання та ін.

11. Методи контролю

Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень аспірантів, що регламентовані в університеті. Допуск до іспиту становить максимум 50 балів, бал за складання іспиту (підсумковий контроль) становить максимум 50 балів. Оцінюється робота на 10 семінарських заняттях упродовж першого і другого семестру за 5-бальною шкалою. Максимальна кількість балів – 40. Максимальна кількість балів за усі відвідані лекційні заняття становить 5 балів. При виставленні допуску до іспиту (максимум 50 балів) враховуються навчальні досягнення аспірантів (бали), набрані на поточному оцінюванні, контрольному тестуванні під час

аудиторних занять (40 балів), при виконанні індивідуальних завдань (індивідуальне науково-дослідне завдання за темою дисертаційного дослідження – 5 балів) для самостійної роботи, а також бали, отримані за відвідування лекцій (5 балів). Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється аспіранту за курс, становить 100 балів, яка є сумою балів за поточне оцінювання на семінарських заняттях, відвідування лекцій, підсумкову контрольну роботу, самостійну роботу (модуль 1) та бали, отримані під час іспиту (модуль 2). Допуск до іспиту передбачає отримання рейтингової підсумкової оцінки (максимум 50 балів, мінімум 25 балів). При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність аспіранта на заняттях (у тому числі на лекційних), активність аспіранта під час семінарських занять; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час опитування та виконання письмових завдань; списування та плагіат. Аспірант, який не набрав 25 балів, до іспиту за відомістю №1 не допускається. У такому випадку аспірант користується повторним правом отримати допуск на складання іспиту за відомістю №2. Третя спроба за відомістю №3 передбачає обов'язкове комп'ютерне екзаменаційне тестування.

Критерії оцінювання: «90-100 балів» – здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей (в т.ч. у вигляді мультимедійних презентацій), глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.

«70-89 балів» – здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей (в т.ч. у вигляді мультимедійних презентацій), в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

«50-69 балів» – здобувач вищої освіти в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей (в т.ч. у вигляді мультимедійних презентацій), але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

«Менше 50 балів» – здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

Шкала оцінювання: національна та ECTS	Сума балів за всі види навчальної	Оцінк а ECTS	Оцінка за національною шкалою	
			для екзамену, курсового проекту (роботи),	для заліку

діяльності		практики	
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю
			повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
Вимоги до письмових робіт	Підсумкова робота, яка проводиться у письмовій формі, повинна містити конкретні і чіткі відповіді на поставлені питання, здобувач повинен використовувати сучасні наукові джерела з філософії і методології науки. Тестові завдання передбачають вибір правильного варіанту відповіді.		
Семінарські заняття	Оцінюється робота на 10 семінарських заняттях та контрольного тестування упродовж семестру. Максимальна кількість балів – 40.		
Лекційні заняття	Максимальна кількість балів за відвідані лекційні заняття може становити 5 балів.		
Індивідуальне науково- дослідне завдання	Окремою формою індивідуальної науково-дослідної роботи аспіранта з курсу «Світова філософія як школа думки» є презентація дисертаційної роботи, методологічне обґрунтування вибору теми дисертації з обраної спеціальності, визначення актуальності, новизни, стану розробки вказаної проблеми, опис основних принципів і методів дослідження, обговорення такого проекту на семінарському занятті. У проєкті має бути відображено авторське визначення об'єкта, предмета, мети і основних завдань дослідження, розкрито його методологічні принципи, а також те, що дає досліднику застосування тих чи інших методів при розв'язанні основних завдань дослідження. У проєкті також слід вказати філософські категорії, які використовуватимуться при розробці досліджуваної проблеми. Якщо автор дисертації розробляє новий метод дослідження, потрібно дати його філософське обґрунтування і розкрити методологічну значущість для філософської науки. У проєкті наприкінці потрібно вказати список використаних праць, в змісті яких йдеться про методи дослідження обраної теми. Виконане індивідуальне завдання оцінюється максимум у 5 балів.		

Умови допуску до підсумкового контролю	<p>При виставленні допуску до іспиту (максимум 50 балів) враховуються навчальні досягнення аспірантів (бали), набрані на поточному оцінюванні, контрольному тестуванні під час аудиторних занять (40 балів), при виконанні індивідуальних завдань (індивідуальне науково-дослідне завдання за темою дисертаційного дослідження – 5 балів) для самостійної роботи, а також бали, отримані за відвідування лекцій (5 балів).</p> <p>Аспірант, який не набрав 25 балів, до іспиту за відомістю №1 не допускається. У такому випадку аспірант користується повторним правом отримати допуск на складання іспиту за відомістю №2. Третя спроба за відомістю №3 передбачає обов'язкове комп'ютерне екзаменаційне тестування.</p>
Підсумковий контроль	<p>Залік (1 сем.) /Екзамен (2 сем.) Форма здачі: письмово (тест).</p>

12. Питання для підсумкового контролю знань

- Філософія як світоглядне знання. Філософія як методологія пізнання. Сучасні уявлення про філософію, її методологічні особливості у порівнянні з міфологією, релігією, мистецтвом і наукою.
- Природа філософських проблем, їх зв'язок з фундаментальними питаннями людського буття. Людиновимірна сутність філософії як її методологічний принцип.
- Загальнолюдське та національно-особливе у філософії в контексті пошуку методів пізнання дійсності.
- Виникнення і основні риси філософії у стародавній Індії. Методологічні засади ортодоксальних та неортодоксальних систем староіндійської філософії.
- Методологічні особливості філософії Стародавнього Китаю. Вчення Конфуція про людину та її виховання. Даосизм про начала буття та ідеал мудрості.
- Антична філософія, її джерела і методологічні особливості.
- Тлумачення проблеми буття в старогрецькій філософії. Космоцентризм як методологія осмислення філософських проблем.
- Проблема людини в античній філософії (Протагор, Горгій, Сократ) та методологічне значення антропологічного повороту в античній філософії.
- «Теорія ідей» Платона і її методологічний зв'язок із теорією пізнання, його етичними та суспільно-політичними поглядами. Вчення Платона про душу у контексті теорії пізнання.
- Проблема першооснови буття та його основні причини у «Метафізиці» Аристотеля. Методологічний взаємозв'язок онтології, гносеології, логіки, етики та соціальної філософії в творчості Аристотеля.
- Методологічні особливості елліністичного періоду античної філософії (епікуреїзм, стоїцизм, скептицизм).
- Філософія стародавнього Риму. Тіт Лукрецій Кар. Неоплатонізм та його особливості.

- Методологічний вплив античної філософії на становлення Середньовічної філософії та її проблематики.
- Особливості розвитку філософії Середньовіччя. Теоцентризм. Апологетика, патристика, схоластика та їх методологічні відмінності.
- Філософсько-теологічна система Томи Аквінського та її методологічне значення для розвитку філософії.
- Основні методологічні риси філософії епохи Відродження. Антропоцентризм та гуманізм у філософському мисленні.
- Взаємозв'язок природознавчих відкриттів та філософії епохи Відродження (Леонардо да Вінчі, Н. Копернік, Дж. Бруно). Пантеїзм філософських поглядів епохи Відродження.
- Соціально-філософська і політична доктрина Н. Макіавеллі. Гуманістичний ідеал справедливого суспільства Т. Мора і Т. Кампанелли.
- Методологічні особливості розвитку філософії Нового часу (XVII–XVIII ст.) в Європі. Формування нової парадигми філософування.
- Натуралістична антропологія Ф. Бекона, розробка нової моделі науки, емпіричного методу і розуміння причин і помилок у пізнанні (за працею «Новий Органон»).
- Проблема субстанції у філософії Нового часу (Р. Декарт, Б. Спіноза, Дж. Берклі, Д. Юм, Г. Ляйбніц) та її методологічне вирішення.
- Філософія та методологія Просвітництва в Європі. Французький матеріалізм XVIII ст. та його методологічні принципи.
- Філософія І. Канта. Методологічне значення «коперніканського перевороту» у теорії пізнання. Співвідношення природи і свободи. Методологічні особливості теоретичного та практичного розуму.
- Діяльно-творча основа буття у філософії та методології Й. Фіхте. Філософія тотожності В. Шеллінга та її методологічні засади.
- Методологічні особливості філософської системи і методу Г. Гегеля.
- Антропологічний матеріалізм Л. Фойєрбаха та його методологічні основи.
- Марксистська філософія та методологія. Матеріалістичне розуміння історії та природи.
- Російська філософія другої половини XIX–поч. XX ст: основні ідеї та методологія осмислення дійсності.
- Сучасна антропологічна філософія (М. Шелер, П. Тейяр-де-Шарден, К. Леві-Строс) та її методологічні основи. Філософія екзистенціалізму та її методологія (М. Гайдеггер, Ж.-П. Сартр, А. Камю, К. Ясперс).
- Особливості методології у неklasичних філософських вченнях XIX ст. Ірраціоналізм «філософії життя» та психоаналізу З. Фрейда.
- Сучасна релігійна філософія та її методологічні принципи (неотомізм, персоналізм, тейярдизм).
- Різновиди позитивізму та його методологічних підходів до осмислення форм буття.
- Філософія постмодернізму у контексті класичної та неklasичної філософської методології.
- Українська національна ментальність та її відображення у філософській

думці України. Основні методологічні особливості осмислення буття та його форм в українській філософії.

- Філософські ідеї в культурі Київської Русі XI– XIII ст. та її методологічний зв'язок із античною та середньовічною філософією (апологетика і патристика).
- Особливості філософського мислення в навчальних курсах Києво-Могилянської академії: онтологічні, гносеологічні, логічні, етичні та соціально-філософські ідеї.
- Філософська концепція Г. Сковороди. Плюралізм світів та їх дуалістична природа у його філософських поглядах. Ідеї «сродної праці» і «нерівної рівності». Кордоцентризм як методологічний принцип філософії Г. Сковороди.
- Романтизм як філософська концепція світобачення. Особливості філософії українського романтизму.
- Українська національна ідея, її витoki та основні напрями її методологічного обґрунтування.
- Особливості кордоцентризму у філософській системі П. Юркевича. Вчення про ідею та її значення для пізнання.
- Антропоцентризм філософського мислення Т. Шевченка.
- Соціально-філософські ідеї М. Драгоманова та їх значення для осмислення української державності та духовності.
- Екзистенційні мотиви та основні екзистенціали людського буття у творчості В. Стефаника.
- Філософсько-соціологічні погляди І. Франка. Філософія української ідеї у його творчості.
- Академічна філософія в Україні кінця XIX– початку XX ст.: основні представники та ідеї.
- Соціально-філософські ідеї М. Грушевського, В. Винниченка, В. Липинського, Д. Донцова у їх порівнянні.
- Особливості та специфіка розвитку української філософії у діаспорі (Д. Чижевський, О. Кульчицький, І. Лисяк-Рудницький та ін.).
Київська філософська школа.

12. Розподіл балів, які отримують аспіранти

Поточне тестування та самостійна робота		Сума
Змістовий модуль №1	Змістовий модуль №2	
T1-T7	іспит	100
50 балів	50 балів	

13. Рекомендована література

Базова навчальна література

1. Андрущенко В. П., Михальченко М. І. Сучасна соціальна філософія. [Текст] : курс лекцій. К. : Генеза, 1996. 368 с.
2. Андрущенко В. П. Історія соціальної філософії: (Західноєвропейський контекст). К. : Тандем, 2000. 416 с.
3. Бичко А. К., Бичко І. В., Табачковський В. Г. Історія філософії: підручник. К. : Либідь, 2001. 408 с.
4. Дойчик М. В. Ідея гідності в історії європейської філософії [Текст] : монографія. Видання 2-ге, доповнене. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2018. 394 с.
5. Дойчик М. В. Категорія «гідність» у філософії Імануїла Канта. Вісник Прикарпатського університету. Філософські і психологічні науки. 2011. Вип. 14. С. 87–92.
6. Дойчик М. В. Ідея гідності людини у сократичних діалогах Платона. *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць* / Гол. ред. В. М. Вашкевич. К. : «Видавництво «Гілея», 2015. Вип. 102 (10). С. 305 – 309.
7. Дойчик М. В. Гідність особистості у світлі філософського ідеалізму П. Юркевича. *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць* / Гол. ред. В. М. Вашкевич. К. : «Видавництво «Гілея», 2015. Вип. 100 (9). С. 116 – 121.
8. Дойчик М. В. Метафізика гідності людської особистості у творчості Ф. Достоєвського. *Вісник Прикарпатського університету. Філософські і психологічні науки*. Івано- Франківськ: Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2015. Випуск 19. С. 32 – 38.
9. Дойчик М. В., Гоян І. М. Егалітаристський підхід до розуміння гідності людини у соціально-етичній концепції Джона Локка. *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць*. 2018. Вип. 138 (11). Ч. 2. Філософські науки. С. 12–16.
10. Дойчик М. В. Юстин Мученик: перший досвід філософського осмислення християнського розуміння гідності. *Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Серія: Філософія*. 2018. Вип. 806. С. 132–138.
11. Дойчик М. В. Ідея гідності у філософії Томаса Гоббса. *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць*. 2018. Вип. 132 (5). С. 150–156.
12. Кремінь В. П., Ільїн В. В. Філософія: Логос, Софія, Розум: підручник. К.: Книга. 2009. 432 с.
13. Ларіонова В. К. Історія і теорія етики [Текст]: посібник. Ів.-Франківськ : Голіней О. М., 2015. 370 с.
14. Історія філософії [Текст]: словник / за заг. ред. В. І. Ярошовця. К. : Знання України, 2006. 1200 с.
15. Історія філософії в її зв'язку з освітою за ред. Г. І. Волинки. К. : Каравела, 2006. 480 с.
16. Горський В. С. Історія української філософії : курс лекцій : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. С. Горський. 3-тє вид. Київ: Наук. думка, 1997. 285 с.
17. Ратніков В. С. Основи філософії науки і філософії техніки: навчальний посібник.

- Вінниця: ВНТУ, 2012. 291 с.
18. Рассел Б. Історія західної філософії. К. : Основи, 1995. 759 с.
 19. Татаркевич В. Історія філософії. Том 1: Том 1 : Антична і середньовічна філософія / Пер. з пол. О. Гірний. Львів: Свічадо, 1997. 456 с.
 20. Татаркевич В. Історія філософії. Том 2: Філософія Нового Часу до 1830 року / Пер. з пол. О. Гірний. Львів: Свічадо, 1999. 352 с.
 21. Татаркевич В. Історія філософії: Т. 3: Філософія ХІХ століття і новітня / Пер. з пол. О. Гірний. Львів: Свічадо, 1999. 568 с.
 22. Філософія: Підручник / Бичко І.В., Бойченко І.В., Табачковський В.Г. та ін. К.: Либідь, 2010. 408 с.
 23. Філософія як історія філософії: підручник / За ред. В.І.Ярошевича. К.: Центр учбов. л-ри, 2012. 648 с.
 24. Філософія [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [Л. В. Губерський та ін. ; за ред. Л.В. Губерського]. Х. : Фолю, 2013. 509 с.
 25. Філософія та методологія науки: підручник / Добронравова І.С., Сидоренко Л.І. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 223 с.
 26. Філософія науки: підручник / Добронравова І.С., Сидоренко Л.І., Чуйко В.Л. та ін. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2018. 255 с.
 27. Філософія науки. Навчальний посібник / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2017. 588 с.
 28. Філософія науки: навчальний посібник: [Електронне видання] / Кузь О.М., Чешко В.Ф. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 172 с.
 29. Хостантинов В.О. Філософія науки: курс лекцій. Миколаїв: МНАУ, 2017. 188 с.
 30. Doichyk M. Cultivating dignity in Jean-Jacques Rousseau's social-ethical conception: gender aspect. *Вісник Прикарпатського університету. Філософські науки*. Івано-Франківськ: Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2018. Випуск 21. С.16-22.
 31. Doichyk M. Protestant view on Human Dignity from the perspective of Max Weber's methodological individualism: social potential. *Релігія та Соціум: міжнародний часопис*. 2018. № 1-2 (29-30). С. 71–77.
 32. Doichyk M, Doichyk O. The Idea of Dignity in Contemporary Scientific Discourse. *Epistemological studies in Philosophy, Social and Political Sciences*, 2019. 2 (2). P. 3 – 12.
- Doichyk, M., & Doichyk, O. (2021). Epistemological Premises for the Concept of Dignity in John Locke's Philosophical Discourse. *Epistemological Studies in Philosophy, Social and Political Sciences*, 4(1), 3-12.

Примітки:

1. Робоча програма навчальної дисципліни є нормативним документом вищого навчального закладу і містить виклад конкретного змісту навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення та їх обсяг, визначає форми та засоби поточного і підсумкового контролів.
2. Розробляється лектором. Робоча програма навчальної дисципліни розглядається на засіданні кафедри, у методичній комісії факультету, інституту, підписується завідувачем кафедри, головою методичної комісії і затверджується проректором з науково-педагогічної роботи.

Робоча програма з навчальної дисципліни “Світова філософія як школа думки” для здобувачів 3 освітнього рівня (доктора філософії).

Перезатверджена без змін та доповнень (зі змінами та доповненнями) на 2023-2024 навчальний рік на засіданні кафедри філософії, соціології та релігієзнавства

Розділ робочої програми навчальної дисципліни	Зміни і доповнення

Протокол засідання кафедри філософії, соціології та релігієзнавства від «___» _____ 2023 р. № ___

Робочу програму схвалено методичною комісією факультету психології
Протокол № ___ від «___» _____ 2023 р.

Робоча програма з навчальної дисципліни “Світова філософія як школа думки” для здобувачів 3 освітнього рівня (доктора філософії).

Перезатверджена без змін та доповнень (зі змінами та доповненнями) на 2024-2025 навчальний рік на засіданні кафедри філософії, соціології та релігієзнавства

Розділ робочої програми навчальної дисципліни	Зміни і доповнення

Протокол засідання кафедри філософії, соціології та релігієзнавства від «___» _____ 2024 р. № ___

Робочу програму схвалено методичною комісією факультету психології
Протокол № ___ від «___» _____ 2024 р.

Робоча програма з навчальної дисципліни “Світова філософія як школа думки” для здобувачів 3 освітнього рівня (доктора філософії).

Перезатверджена без змін та доповнень (зі змінами та доповненнями) на 2025-2026 навчальний рік на засіданні кафедри філософії, соціології та релігієзнавства

Розділ робочої програми навчальної дисципліни	Зміни і доповнення

Протокол засідання кафедри філософії, соціології та релігієзнавства від «___» _____ 2025 р. № ___

Робочу програму схвалено методичною комісією факультету психології
Протокол № ___ від «___» _____ 2025 р.

Робоча програма з навчальної дисципліни “Світова філософія як школа думки” для здобувачів 3 освітнього рівня (доктора філософії).

Перезатверджена без змін та доповнень (зі змінами та доповненнями) на 2026-2027 навчальний рік на засіданні кафедри філософії, соціології та релігієзнавства

Розділ робочої програми навчальної дисципліни	Зміни і доповнення

Протокол засідання кафедри філософії, соціології та релігієзнавства від «___» _____ 2026 р. № ___

Робочу програму схвалено методичною комісією факультету психології
Протокол № ___ від «___» _____ 2026 р.